

Sporen van historie steeds meer uitgewist

“Onverdoofd slachten kan niet meer. Dat past niet meer in deze tijd.” Zo ongeveer luidt de reclame van *Wakker Dier* rondom de radionieuwsdienst. “Deze tijd” - dat is een andere dan de vroegere tijd waarin onverdoofd slachten nog wel kon. Wanneer wij bijeen zijn op de vergadering die het 88^e jaar van onze vereniging afsluit, dan dienen we ons ervan bewust te zijn dat inderdaad de tijd ‘anders’ is dan toen “Protestants Nederland” werd opgericht. Dat was in 1923. Sindsdien zijn de wereld en Nederland sterk veranderd en dit veranderingsproces gaat nog steeds door, in snel tempo.

Door ds. L.J. Geluk
te Rotterdam

Dit betekent onder meer dat de spits van onze vereniging is verlegd. Misschien moet ik zeggen: verbreed. Aanvankelijk zag men Protestants Nederland, maar dan in de betekenis van: ons vaderland met zijn Protestants verleden en Protestants karakter, vooral in gevaar vanwege het opdringen van de Roomse Kerk.

Met veel in de leer van de Rooms kerk kunnen wij het nog steeds niet vinden, maar dat deze kerk nú opdringt en het Protestantisme bedreigt, zal moeilijk aanwijsbaar zijn. Er zijn nu *andere* machten die dit doen. Zij waren er in 1923 ook, maar nog niet samengebond tot wat zij nu zijn. In deze gestalte zijn zij machtig geworden. Zij waren er als kleine kiemen, maar hebben zich de laatste decennia, vooral na de studentenopstanden van de jaren zestig van de vorige eeuw, met elkaar verbonden en vormen nu op verschillende terreinen een macht die het er om te doen is de sporen van de historie uit te wissen.

“De sporen van de historie” – dat is de weg die de Heere ging met ons volk en land. Wat daaraan herinnert moet wèg. Het is een meerkop-pige beweging die zich richt tegen het christelijk verleden, de christelijke cultuur, de christelijke kerk, het christelijk onderwijs. De Roomse Kerk wordt daardoor evenzeer belaagd als de kerken van de Reformatie. Het gaat stilaan tegen het christendom als zodanig. Omdat het christendom op de gehele cultuur in Europa en dus ook op de cultuur van Nederland zijn stempel heeft gezet, moet deze stempelafdruk stelselmatig al bleker en bleker worden, tot hij geheel is uitgewist.

Dit alles vindt plaats onder het motto van: scheiding van kerk en staat. Maar daar gaat het al lang niet meer om. Het gaat erom dat het staatsgeloof, liberaal, libertijns, nihilistisch als het is,

soms met heidense trekken, *het geloof van de gelijkheid van allen*, de plaats van het christelijk geloof inneemt en de hele samenleving bepaalt.

Vier verschijnselen

Ik noem van dit streven een viertal verschijnselen, die u als bewijzen mag beschouwen. Laat ik dan beginnen met wat al genoemd is “de nacht van Thieme”. De kleine *Partij voor de dieren* heeft de meerderheid van de vertegenwoordigers van ons volk in de Tweede Kamer weten te overreden dat een wet zal worden ingediend die het ritueel slachten, dus het slachten zonder bedwelming of verdoving verbiedt.

Heeft hiermee, zult u vragen, een antichristelijk beginsel getriomfeerd? Zijn hiermee kerken of christenen benadeeld, *direct* in het nauw gebracht? Nee, dat kan niet worden gezegd. Maar het drijven van mevrouw Thieme en haar linkse bondgenoten tast hiermee wel de godsdienstvrijheid aan. In de wortel. Welbewust.

De overkomst van de Engelse opperrabbijn Jonathan Sachs, lid van het Britse Hogerhuis, om aan het parlement uit te leggen wat deze ijver, straks omgezet in een wettelijk verbod, in negatieve zin voor de Joden betekent, noch het beroep van de heer mr. A. T. Eisenmann van de Joodse gemeente te Amsterdam op de historieⁱ, heeft de leden van de Kamer tot andere gedachten gebracht. Het gelijkheidsdenken, dat wortelt in

ⁱ “Het totale gebrek aan besef van de historie van de Joden in Nederland en de klaarblijkelijke onmogelijkheid u daarin te verdiepen, raken ons diep, zeer diep”, zei de heer mr. A.T. Eisenmann. Mr. G. Groen van Prinsterer stelde al dat het voor de revolutie wezenlijk is de geschiedenis terzijde te stellen.

de Revolutie (was één van de leuzen in 1789 niet: *Égalité?*) heeft getriomfeerd.

De vrijheid van godsdienst voor ieder Nederlander, voor ieder die in Nederland verblijft, is hiermee in het geding. Voor Joden en moslims geeft de te verwachten wetgeving geen geringe problemen. De uitzondering die eventueel gemaakt zal worden, zal geen enkel effect hebben, omdat niet bewijsbaar is dat dieren bij onverdoofde slacht niet méér lijden dan dieren die verdoofd worden geslacht.

Wat dus in het geding is, is de vrijheid van godsdienst. Deze vrijheid kan zich per definitie niet alleen afspelen in de huiskamer, in het kerkgebouw, de synagoge, de tempel of de moskee, maar heeft ook directe gevolgen voor de beleving daarvan in de alledaagsheid. Deze vrijheid wordt langzaam ingeperkt. De verdraagzaamheid die voor Nederland meerdere eeuwen kenmerkend is geweest en behoorde tot het geestesmerk van onze natie, maakt stap voor stap plaats voor intolerantie.

Houding tegenover Joden

Een ander verschijnsel daarvan is de houding die Joden *persoonlijk* ondervinden in de tegenwoordige samenleving. In een interview met Manfred Gerstenfeld, een Joodse man van Nederlandse achtergrond, die in tientallen landen heeft gereisd, in meerdere landen heeft gewerkt en gewoond, en in 1964 zich in Israël heeft gevestigd, spreekt oud-minister F. Bolkestein als zijn gedachte uit dat bewust levende Joden er beter aan doen Nederland te verlaten.

Kort na het verschijnen van dit boek, dat als titel draagt: *Het verval – Joden in een stuurloos Nederland*, kwam deze visie van de heer Bolkestein in de dagbladpers. Deze gedachte, dit advies van hem, werd heftig weersproken, maar ontving ook bijval. Een jonge Joodse man – het courantenberichtje is me bijgebleven – vertelde aan de pers dat hij zeer regelmatig in de tram in Amsterdam wordt gehoond en bespot, herkenbaar als hij is vanwege zijn keppeltje. En hij is de enige niet.

Wij bedenken dat het noodzakelijk is dat meerdere Joodse instellingen en scholen in en om Amsterdam permanente beveiliging nodig hebben. De agressie moge dan in de eerste plaats van de kant van Marokkaanse jongeren komen, ook van andere kanten wordt zij ervaren. Ook hier geldt weer: er is een omslag in onze cultuur

gekomen, waardoor sommige minderheden niet meer de vrije ruimte genieten om te leven als meerdere eeuwen het geval is geweest.

Bezwaarde gemeentelijke ambtenaar

Ik noem een derde verschijnsel: de ruimte die niet meer geboden wordt aan de in haar of zijn geweten bezwaarde gemeentelijke ambtenaar, die principieel tegen het homohuwelijk is en daarom zulk een huwelijk niet kan voltrekken. Historisch en bijbels gezien is een huwelijk als het bedoelde een onmogelijkheid. De invoering ervan, waarbij Nederland de droeve 'eer' had in de voorste gelederen te lopen, is niet tot stand gekomen zonder een sterke lobby, geleid door het COC.

Aanvankelijk was er in de meeste gemeenten nog enig begrip voor ambtenaren die zich niet beschikbaar stelden voor een dergelijke, bij de wet mogelijk gemaakte onmogelijkheid. U merkt wel de spanning die er soms is tussen 'recht' en 'wet'. Nu wordt het steeds verder oprukend staatsgeloof van de gelijkheid alle ambtenaren opgedrongen, zodat binnen korte tijd in Nederland nergens meer een ambtenaar van de burgerlijke stand te vinden zal zijn, die, als belijdend christen, vrijgesteld is van het sluiten van het huwelijk van een homostel.

Zondagsrust

Als vierde verschijnsel wil ik het verdwijnen van de zondagsrust noemen. Deze rust – want ook alle *dagen* moeten gelijk zijn – wordt stelselmatig verdreven om plaats te maken voor het openen van de winkels op zondag. Nog in 1990 heerste in een toch niet kleine stad als Rotterdam 's zondags, het hele jaar door, een zekere mate van rust.

Daarvan is niets meer terug te vinden. In het centrum moet men zich 's zomers tussen de marktkramen en de marktbezoekers plus het winkelend publiek door begeven, soms *wringen*, om de kerkdienst van 17 uur in de Grote of St. Laurenskerk bij te wonen. In het tegenwoordige kabinet is enige terughoudendheid om de winkelopenstelling verder uit te breiden, maar in het volgende kabinet zal er geen houden meer aan zijn.

Het zijn vooral de grootwinkelbedrijven die via hun lobby's dit willen realiseren, tot schade van de kleine winkeliers en – wat het ergste is – zonder zich ook maar enigszins te bekommeren om het goede en wijze gebod van de Schepper de rustdag in ere te houden, tot heil van mens en dier, alsook in deze tijd vol vervuiling van lucht

en bodem, heilzaam voor het milieu, liever: de natuur, nog liever: de schepping.

Er zouden nog veel meer aspecten te noemen zijn die eigen zijn aan het moreel verval van Nederland. Deze laatste karakterisering is van de eerder genoemde Manfred Gerstenfeld. Moreel verval, omdat oude normen en waarden als oud en uit de tijd worden geacht. Zo floreren egoïsme en materialisme, uitingen van het nihilisme, dat van geen God wil weten, waardoor de samenleving zielloos wordt en boze geesten zich meester maken van de lege ruimte.

Wereldierendag

Nog even kom ik terug op het streven van mevrouw Thieme met haar vriendinnen en vrienden in de Tweede Kamer. Zij zal wel weten dat er een Nederlandsche Vereeniging tot bescherming van dieren bestaat.

Maar zou zij ook weten dat deze vereniging, die in 1864 werd opgericht, ook een lange reeks van jaren dichtbij de Protestantse kerken stond en het gebruikelijk was ter gelegenheid van Wereldierendag aan “de Weleerwaarde Heren Voorgangers en de Eerwaarde Kerkeraden der Protestantse Kerken in Nederland” een ontdekkend en wervend schrijven te zenden?ⁱⁱ

Mij trof in de dagbladpers dat het CDA-kamerlid H.J. Ormel, zelf voorheen dierenarts, verklaarde: “Het voorstel illustreert hoe in deze seculiere samenleving de vrijheid van godsdienst naar de achtergrond is verschoven.”

Hij heeft ook in dit verband mr. G. Groen van Prinsterer ter sprake gebracht. In zijn nog altijd voluit actuele “Ongeloof en Revolutie” waar-

schuwde hij er al voor dat gelovigen van atheïsten geen mededogen kunnen verwachten. “De Revolutie ijvert om het geloof te vernietigen.”

Zij kent geen verdraagzaamheid. Een staat, hoe zeer ook ‘democratisch’ geheten, die gebouwd is op de beginselen van de revolutie “verdraagt alleen een geloof dat zwijgt en buigt en zich aan de vormen en voorschriften van het ongeloof onderwerpt. (...) Geen enkele stellige godsdienst zal worden getolereerd tegenover de eisen van de revolutionaire deugd.”

Zo’n staat “wil eerbiediging van zijn eigen voorschriften van politiek en moraliteit en verbant elke godsdienst die niet buigt voor deze afgod.” Het ‘levensbeginsel van de Revolutie is het terzijdestellen van de (...) geschiedenis.” Een jaar nadat Nederland in de Tweede Wereldoorlog werd betrokken hield professor Paul Scholte in de aula van de Universiteit van Amsterdam een rede over “Het geloof in het Nederlandsche volksleven.”

Tegen het einde stelt hij : “Het waarlijk deel hebben aan staat en samenleving, waarbij ieder de plaats zoekt tusschen gezag en vrijheid, waar hij zijn persoonlijkheid handhaaft en tegelijk zich in de gemeenschap voegt, waarbij ieder *recht* heeft en *recht* zoekt, - dat te vormen en daarnaar zijn maatschappelijke gedragingen te richten, het is de taak van het Nederlandsche volk. Het kan dat alleen als het zijn historie begrijpt. Maar de historie leert, dat het karakter van het Nederlandsche volk dat van een Christelijk volk is.” En: “Moge het Nederlandsche volk hooren naar Gods Woord. Dan hervindt het geloof zijn plaats in het volksleven.”ⁱⁱⁱ

ⁱⁱ In dat van het jaar 1953 is onder meer te lezen: “Het Woord der Herschepping is bestemd voor de wereld en haar volkeren. Het treedt de ontwrichte en geschonden schepping met de Boodschap van oordeel en verzoening tegemoet. Een van de schrijnendste symptomen van de ontluistering van de mens vormt de gestoorde verhouding van de mens tot de overige schepping, met name de dierenwereld. Zich losrukkend uit de hem verleende hoge adel en verantwoordelijkheid als ‘heer der schepping’, gaat de mens maar al te vaak als een plunderende en rovende rebel zinloos moordende over de hem toevertrouwde aarde.” Na meedogenloze en onmenselijke wreedheden “tegenover weerloze en onschuldige dieren” geconstateerd te hebben, vraagt het schrijven aan de geadresseerden om de prediking op de genoemde dag “in het bijzonder te willen wijden aan de opdracht Gods, die de mens tegenover de hem omringende schepping is gegeven, opdat ook langs deze weg de

verruwing der zeden worde ingedamd en de geestelijke en zedelijke opbouw van ons volk worde bevorderd.” Aan het bedoelde schrijven was een reeks aanbevelende woorden toegevoegd van bekende predikanten, zoals dr. W.J. de Wilde, prof. G. Wisse en dr. K.H.E. Gravemeijer, één van de oprichters van “Protestants Nederland”, die stelde dat de Kerk “klaar en duidelijk [moet] zeggen, dat de rechte, ootmoedige, dankbare houding tegenover God, de Schepper aller dingen, de rechte verhouding meebrengt te midden van alles wat door Zijn hand leeft. Zoals het dier met de gehele schepping zucht en dikwijls van de mens veel te lijden heeft, zo zal door de liefde van God, in Christus geschonken, ook over de dieren iets uitstralen van de nieuwe schepping der gerechtigheid.”

ⁱⁱⁱ In 1941 uitgegeven door Uitgeverij Ploegsma te Amsterdam. De aanhalingen staan op blz. 38